

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

У статті описується експериментальна перевірка формування в студентів магістратури англomовної професійно орієнтованої читацької компетенції з використанням Інтернет-ресурсів. Формулюється гіпотеза експерименту, наводяться дані передекспериментального і післяекспериментального зрізів, описуються етапи експерименту, аналізуються його результати.

Ключові слова: експериментальне навчання, англomовна професійно орієнтована читацька компетенція, студенти магістратури.

За останнє десятиліття в методичній науці активного обговорення набула проблема впровадження інформаційних технологій у навчальний процес. Спостерігається пошук інтересу науковців до розгляду проблем навчання професійно орієнтованого читання із використанням комп'ютерних технологій, а також застосування ресурсів мережі Інтернет у процесі формування читацької компетенції. Так, І. В. Корейбою, 2011 [4] було розроблено методику навчання майбутніх учителів німецькомовного професійного читання з використанням Інтернет-ресурсів. С. І. Шевченко, 2003 [5] запропоновано методику навчання майбутніх учителів англomовного читання з комп'ютерною підтримкою.

Проте залишається невирішеною проблема формування у майбутніх викладачів (студентів магістратури) англomовної професійно орієнтованої читацької компетенції (ПОЧК) засобами Інтернет-ресурсів, а також питання реалізації експериментальної перевірки ефективності методики формування зазначеної компетенції. Звідси **актуальність** статті, яка зумовлена сучасними тенденціями у сфері вищої освіти, спрямованими на модернізацію навчального процесу, і відсутністю наукових досліджень з проблеми. **Метою** статті є опис проведення експериментальної перевірки ефективності формування в майбутніх викладачів англійської мови ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів, а також аналіз та інтерпретація отриманих результатів.

У процесі підготовки до проведення експериментального навчання ми керувалися головними положеннями теорії методичного експерименту, розробленими П. Б. Гурвичем [3] і Е. О. Штульманом [6]. Спираючись на теоретичні передумови формування в студентів магістратури ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів, ґрунтуючись на уточнених критеріях відбору навчальних Інтернет-матеріалів, перевіряючи доцільність та ефективність використання розробленої нами підсистеми вправ, ми сформулювали таку **гіпотезу експерименту**. *Високого рівня сформованості в майбутніх викладачів англomовної ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів можна досягти за умов: а) поетапної організації процесу формування зазначеної компетенції, б) застосування розробленої підсистеми вправ з використанням спеціально відібраного навчального матеріалу, в) експериментального виявлення більш ефективної послідовності використання вправ на дотекстовому (початковому) етапі формування зазначеної компетенції.*

Готуючись до проведення методичного експерименту, ми визначили його варіювані та неваріювані умови. До **неваріюваних умов** експериментального навчання відносимо наступні: 1) кількісний склад учасників експериментального навчання; 2) приблизно однаковий рівень підготовки студентів магістратури в експериментальних групах; 3) кількість годин, відведених на впровадження нашої методики; 4) завдання передекспериментального і післяекспериментального зрізів; 5) відібрані навчальні Інтернет-матеріали; 6) однакові комплекси вправ у всіх експериментальних групах, 7) критерії оцінки рівня володіння професійними знаннями, рецептивними мовними навичками і читацькими вміннями.

Варіюваною умовою експериментального навчання була послідовність виконання вправ на дотекстовому (початковому) етапі формування в студентів магістратури англomовної ПОЧК з використанням Інтернет-ресурсів. Обґрунтування вибору варіюваної величини нами здійснено в статті, присвяченій детальному опису підготовчої фази експериментального навчання [2, с. 27-28]. Перевірка варіюваної величини здійснювалася шляхом експериментального навчання за двома розробленими нами варіантами методики.

За **варіантом А** (за логікою інформаційного підходу / information technology approach) вправи дотекстового етапу виконувалися в такій послідовності: підгрупа вправ для оволодіння медіакомпетенцією (навички, вміння пошуку / отримання інформації в мережі Інтернет) → підгрупи вправ для формування мовленнєвих навичок ПОЧК (лексичних і граматичних) → підгрупа вправ для оволодіння знаннями англomовного наукового дискурсу / орієнтації в структурі (гіпер-)текстів наукових статей → підгрупа вправ для підготовки до читання в он-лайн режимі / активізації професійних і лінгвосоціокультурних знань.

За **варіантом Б** (в основі – жанровий підхід / genre-based approach): підгрупа вправ для оволодіння знаннями англomовного наукового дискурсу / орієнтації в структурі (гіпер-) текстів наукових статей → підгрупа вправ для підготовки до читання в он-лайн режимі / активізації професійних і лінгвосоціокультурних знань → підгрупи вправ для формування мовленнєвих навичок ПОЧК (лексичних і граматичних) → підгрупа вправ для оволодіння компонентами медіакомпетенції (навички, вміння пошуку /

отримання інформації в мережі Інтернет). Наголошуємо, що методика роботи на текстовому і післятекстовому етапах у всіх групах була однаковою.

Відповідно до класифікації П. Б. Гурвича [3, с. 26-36], проведене нами експериментальне навчання є базовим, основним, вертикально-горизонтальним, природним, відкритим експериментом. Структуру і зміст експериментального навчання **за методикою** формування ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів, яке проводилося нами з вересня 2012 р. по квітень 2013 р., наводимо в таблиці 1.

Таблиця 1

Структура і зміст експериментального навчання за методикою формування ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів

Етапи експерименту	Кіль-ть АЗ (год.) / ПА (год.)	Мета етапу	Зміст етапу
1. Організація експерименту		Сформулювати гіпотезу, обґрунтувати варійовані величини, визначити критерії оцінки сформованості ПОЧК	Висунення робочої гіпотези; визначення варіантів методики формування ПОЧК; відбір критеріїв оцінки сформованості ПОЧК
2. Перед-експериментальний зріз	1 (2 год.)	Визначити початковий рівень сформованості ПОЧК	Визначення рівня сформованості ПОЧК шляхом оцінювання й аналізу результатів тестових завдань
3. Експериментальне навчання	17 (34 год.) / (38 год.)	Перевірити ефективність 2 варіантів розробленої методики формування ПОЧК	Формування і вдосконалення ПОЧК у межах 5 змістових модулів
4. Після-експериментальний зріз	1 (2 год.)	Визначити підсумковий рівень сформованості ПОЧК	Визначення рівня сформованості ПОЧК шляхом оцінювання й аналізу результатів виконаних тестових завдань
5. Інтерпретація результатів		Визначити більш ефективний варіант розробленої методики формування ПОЧК	Статистична обробка, аналіз, інтерпретація результатів; визначення більш ефективного варіанту методики

Умовні позначення: АЗ – аудиторні заняття; ПА – позааудиторна робота

Враховуючи той факт, що кількість студентів магістратури в межах одного вищого навчального закладу не є достатньою для об'єктивної перевірки валідності експерименту, а також беручи до уваги те, що може бути лише одна варійована величина, ми вирішили одночасно провести дві серії експериментального навчання в різних ВНЗ України. Перша серія була проведена на базі філологічного факультету Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (спеціальність – 8.02030302 "Філологія. Мова і література (англійська)"), друга серія – на базі Інституту іноземних мов Черкаського національного університету імені Б. Хмельницького. В обох університетах нами проводилося порівняння варіантів А і Б методики формування ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів. Усі учасники експерименту були в однакових умовах. Вибірка була гніздовою (серійною), оскільки за одиницю відбору бралася студентська група з приблизно однаковим рівнем підготовки [6, с. 72].

Оцінювання результатів передекспериментального і післяекспериментального зрізів відбувалося за критеріями, які є релевантними для нашого дослідження: *володіння професійними знаннями, точність розуміння, повнота розуміння, володіння медіакомпетенцією, володіння вміннями пошуково-переглядного читання в режимі он-лайн*. Кожен із перелічених критеріїв відповідає певному об'єкту контролю, які представлені нижче в таблиці 2. Для розрахунку коефіцієнта навченості за кожним окремим об'єктом контролю ми використали формулу В. П. Беспалька [1, с. 56]: $K=Q/N$, де К – коефіцієнт навченості, Q – показник відповідного коефіцієнта, тобто кількість балів за правильно виконане завдання, N – максимальний показник відповідного коефіцієнта, тобто максимально можлива кількість балів. При цьому задовільний рівень навченості складає 0,7.

За результатами передекспериментального зрізу найнижчими виявилися показники, що відображають рівень володіння професійними знаннями і рівень володіння читацькими вміннями у режимі он-лайн. Результати передекспериментального зрізу підтвердили необхідність застосування спеціально розробленої методики для ефективного процесу формування ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів і стали передумовою початку експериментального навчання.

Таблиця 2

Середні показники рівня сформованості ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів за результатами передекспериментального зрізу

Індекс	Показники за об'єктами контролю	Коефіцієнт
--------	---------------------------------	------------

групи	РВПЗ	РВЛГН	РВВПЧ	РВВОЧ	РВМК	РВВЧО	навченості	
Перша серія експерименту								
ЕГ-1	0,40	0,53	0,70	0,36	0,17	0,50	22,5	0,45
ЕГ-2	0,38	0,48	0,64	0,32	0,17	0,67	22,1	0,44
Друга серія експерименту								
ЕГ-3	0,58	0,58	0,68	0,49	0,23	0,48	25,7	0,51
ЕГ-4	0,34	0,56	0,64	0,30	0,60	0,57	24,8	0,50

Умовні скорочення:

РВПЗ – рівень володіння професійними знаннями;

РВЛГН – рівень володіння лексичними і граматичними навичками читання;

РВВПЧ – рівень володіння вміннями пошуково-переглядового читання;

РВВОЧ – рівень володіння вміннями ознайомлювального читання;

РВМК – рівень володіння медіакомпетенцією;

РВВЧО – рівень володіння вміннями читання он-лайн.

Перейдемо безпосередньо до розгляду перебігу експериментального навчання. Аудиторні заняття проходили в оснащених комп'ютерами класах з підключенням до Інтернету. На кожному занятті студентам магістратури пропонувалися завдання, які передбачали пошук і опрацювання текстів фахових статей наукового жанру в режимах он-лайн і офф-лайн. Структура заняття включала в себе презентацію нового мовного і мовленнєвого матеріалу, тренування, практику і контроль з боку викладача (експериментатора) або самоконтроль. Варіативність методики формування ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів чітко відслідковувалась і фіксувалась у процесі експериментального навчання шляхом заповнення студентами спеціально розроблених експериментатором бланків відповідей (*Students' Activities Answer Sheet*).

Підсумком експериментального навчання стало проведення післяекспериментального зрізу рівня сформованості ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів, результати якого відображені в таблиці 3.

Таблиця 3

Середні показники рівня сформованості ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів за результатами післяекспериментального зрізу

Індекс групи	Показники за об'єктами контролю						Коефіцієнт навченості	
	РВПЗ	РВЛГН	РВВПЧ	РВВОЧ	РВМК	РВВЧО		
Перша серія експерименту								
ЕГ-1	0,81	0,75	0,80	0,77	0,84	0,90	40,5	0,81
ЕГ-2	0,85	0,87	0,79	0,81	0,86	0,93	42,6	0,85
Друга серія експерименту								
ЕГ-3	0,84	0,87	0,79	0,78	0,83	0,95	41,9	0,84
ЕГ-4	0,79	0,91	0,88	0,80	0,90	0,95	43,6	0,87

За результатами післяекспериментального зрізу спостерігаємо приріст в усіх експериментальних групах за кожним з об'єктів контролю. Найбільшого зростання досягли показники, що відображають рівень володіння магістрантами професійними знаннями, медіакомпетенцією і вміннями пошуково-переглядового читання в режимі он-лайн.

З метою підтвердження загальної ефективності двох варіантів методики формування ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів, ми порівняли середні показники перед- і післяекспериментального зрізів попарно в групах ЕГ-1 і ЕГ-3, де студенти магістратури займалися за варіантом А запропонованої нами методики, а також в групах ЕГ-2 і ЕГ-4, де учасники експерименту навчалися за варіантом Б цієї ж методики. Результати порівняння пред'явлено в таблиці 4.

На основі отриманих результатів доходимо висновку, що коефіцієнти навченості в групах ЕГ-1 (0,81) і ЕГ-3 (0,84), які навчалися за варіантом А, і в групах ЕГ-2 (0,85) і ЕГ-4 (0,87), які навчалися за варіантом Б, є вищими від задовільного (0,7 за В. П. Беспальком) [1]. Це свідчить про ефективність запропонованої нами

методики в усіх чотирьох експериментальних групах. При цьому результати зросли в 1,7 разів за варіантом методики А і в 1,8 разів за варіантом методики Б.

З метою визначення більш ефективного варіанта запропонованої методики, експериментальні дані були перевірені методами математичної статистики. Так, за допомогою кутового перетворення Фішера ми підтвердили більшу ефективність і доцільність запровадження варіанту Б методики формування в майбутніх викладачів англійської ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів, що передбачає виконання вправ на передтекстовому етапі в такій послідовності: *підгрупа вправ для оволодіння знаннями англійського наукового дискурсу / орієнтації в структурі (гіпер-)текстів наукових статей* → *підгрупа вправ для підготовки до читання в мережі он-лайн / активізації професійних і соціокультурних знань* → *підгрупи вправ для формування мовленнєвих навичок ПОЧК* → *підгрупа вправ для оволодіння медіакомпетенцією*.

Таблиця 4

Динаміка показників перед- і післяекспериментальних зрізів у групах, що навчалися за варіантами А і Б запропонованої методики

Індекс групи	Середні показники рівня сформованості ПОЧК засобами Інтернет-ресурсів		Приріст
	Перед експериментом	Після експерименту	
ЕГ–1	0,45	0,81	0,36
ЕГ–3	0,51	0,84	0,33
Показник за варіантом А	0,48	0,825	0,345
ЕГ–2	0,44	0,85	0,41
ЕГ–4	0,5	0,87	0,37
Показник за варіантом Б	0,47	0,86	0,39

Отже, результати експериментального навчання, вірогідність і надійність яких була перевірена методами математичної статистики, повністю підтвердили висунуту нами гіпотезу. Проведене експериментальне дослідження, а також інтерпретація його результатів будуть враховуватися при укладанні методичних рекомендацій з організації процесу формування у майбутніх викладачів англійської мови професійно орієнтованої читацької компетенції засобами Інтернет-ресурсів, що і складає *перспективу* дослідження.

Використані джерела

1. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – № 4. – С. 52–69.
2. Британ Ю. В. Подготовительная фаза экспериментального обучения студентов магистратуры по формированию англоязычной профессионально ориентированной компетенции в чтении с использованием Интернет-ресурсов / Ю. В. Британ // Оралдың ғылым жаршысы (Уральский научный вестник). – 2013. – № 9 (57). – С. 25–32.
3. Гурвич П. Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков / П. Б. Гурвич. – Владимир : Типография им. 50-летия Октября, 1980. – 103 с.
4. Корейба І. В. Методика навчання професійного читання майбутніх учителів німецької мови з використанням Інтернет-ресурсів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / І. В. Корейба. – К., 2011. – 286 с.
5. Шевченко С. І. Формування комунікативної компетенції в читанні англійською мовою із застосуванням комп'ютерних технологій у ВНЗ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / С. І. Шевченко. – К., 2003. – 343 с.
6. Штульман Э. А. Теоретические основы моделирования экспериментально-методического исследования в методике обучения иностранным языкам : автореф. дис. на соискание науч. степени доктора пед. наук : 13.00.02 / Э. А. Штульман. – М., 1982. – 52 с.

Британ Ю. В.

ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ПРОВЕРКА ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕТОДИКИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ЧТЕНИИ СРЕДСТВАМИ ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ

В статье описывается экспериментальная проверка формирования у студентов магистратуры англоязычной профессионально ориентированной компетенции в чтении с использованием Интернет-ресурсов. Формулируется гипотеза эксперимента, представ-

ляются данные предэкспериментального и послеэкспериментального срезов, описываются этапы эксперимента, анализируются его результаты.

Ключевые слова: экспериментальное обучение, англоязычная профессионально ориентированная компетенция в чтении, студенты магистратуры.

Brytan Yu.V.

**EXPERIMENTAL TESTING OF THE METHODOLOGY
OF THE ENGLISH LANGUAGE PROFESSIONALLY ORIENTED READING
COMPETENCE FORMATION WITH THE USE OF THE INTERNET RESOURCES**

Described in the article is the experimental testing of the methodology of the English language professionally oriented reading competence formation to Master students with the use of Internet resources. The hypothesis of the experiment has been formulated, the pretesting and post-testing data have been presented, and the results of the experiment have been analyzed.

Key words: *experimental teaching, the English language professionally oriented reading competence, Master students.*

Стаття надійшла до редакції 28.06.13

